

ССТА фотохрониката.

A black and white photograph of a large industrial building, likely a factory or warehouse. The building features a prominent structure on the right side, possibly a loading dock or a large window. The image is somewhat grainy and has a historical feel.

СИИЛЭСТЭЭНИН ТЕХНОЛОГИЯТА

Синтэстэгийн от нэгэнтэлэх
веществоларын сүмшэтин хаачих
бар. Синтэскэ от минеральный
веществодара, нитроминара, про-
теина бэригэ хэрнэгэ халлар.
Кылын ууина сайын сүмшүнү
ахатарга оттодор ордуу үүсгэй
нэгэнтэлэх, сүмшүнэх абын-
гэ хүнчон-дылтын нитибэхэ
дэлэгдидих бэлэмийн хыары
бээр.

Бийдиг оройуонкут үсүлүбү-
Налыгар синалэстээһин дэхос ным-
малара туттааа сымнаабыттара.

[illegible]

«Салгын сийлэхээ» диван-аат
тан эркиннээх салгын кинирбэт
эвнэ бүлээнхитү сыбаамыт ас-
аарга үөһэттэн оту тэвсэн сир-
ин баран дэгсгаан көрсүһүлгө.
Ууһаа эвнэ үлээһүгү ыра-
аһ, сабардаһа, кыһаһыһа кыра,
отууруга эрдийдэх буолан эвнэ
аһыһыһабыта.

Билэтин траншеяда ууһа сир-
дутаар сиизэстээһин бийирээр
чүгүэй ыһыллыа буолар. Оһон
сиизэни ахоруу технология-
ны түһүһүн кэлсибит.

Сүөһү аһымалыгы синаэстаз-
ни салгына суох эйгэда барар
процесс.

Синьцзэнээр культуура кырмахтах. Он ийни КС-26 А синьцзэннэр кэмбайн, КИР-1,5, ИК-1,4 роторнай посилладар рдук кырмажыат оту трактор ридебэр тийбэр техника үзгүчүлдөхтөх. НГК-30, РСС-6 тэн мааркалзах массиналар аншея таңгыгар туран эрз үлөжилэр. Синьцзэнэр культуура кырмажаанн үүнээйи уинахыатан сүмөһинн элбөхтүк мгылан ихсарын, синьцзө мадесата үтүйдөх чингирия, сүтүгө адымырын хлаачыйлар.

Синдэс маассата үүсүйдик
винэрилтэхтээх, Синдэс чин-
тэртэргэ тиймилтэхтээх марахан
фактор туттуллар. Фактор син-
дэстээһин саазаанмааһыттан бу-
дучер дээрн синдэстэнэр маасса-
ны идхы төлсөн тиндэстэнэр
синдэстэнэр үүсээһин ыгыллыбыт
аахардаах сүмэһинин бэбэтнэр
иеринэр маассаттан салтын
тумалан тэхсэн, салгыһа суох
иэ үөскүүр, синдэс астыһыта
үргэстиир.

Синглэстэнэр малсаа сингэ ор-
уу эабэх буоллһына (холобур, н
у отун синглэстэнгэ) кураанах т
н оту эабиллэхтээх.

Өкөгүн итхыстаныг тран-
сд асхууга хызылбайт брод-
ахыма, сир үрдүгэр сикхэтээ-
н сээмай гүдүргү, алтынай ба-
н сээмай нөөхөөтөөх хымынан
олар. Сир үрдүгэр төбө да

шилээстэйгээ тракторын тэ-
бистэрэн титэснэгт дүүн шилээ-
гс гэдгийг бидэ буурту буулан
губатан тахсар.

Бүрэлтү бүрэлтү сүртүн бичи-
чинининин синалээ көчкөнүү-
түгэр үөскүүр каллар тулалары
аалтын кытта холбоонуларыгар
айылым реакцията байлаа пүү-
үрүүтэ буолар. Ойодоно сабыл-
ыбайтах синалээ 70 кыраадыска
ийлэ сылайар, оччоно синалээ
аалтын отто байлаа сылайан бу-
лаа хаалар, синалээ бөрөл өгнө-
лө сылайар-түүнүүтүр. Са-
алта суох синалээ байыта сыла-
а турүүтэ кыһынаары барлар
ийнэ синалээ үөбө аранатыгар
итлээ да тымныыта 30 кы-
раадыс синалээ буолуон сеп.

Траншеяда, сир үрүмдүр да уу
талубут синалани аагыстайынан
үтөрөт түбүгүр салгыр, сик
ириш бүртү *Актар-түн бөл*
өр изадыра хайлаи да кича
аахтук сабылмалалал. Ойук
абыннан ооруюнка түтүдүл
олуктүлөнөвай пленка буолар
иш руданга үс метр катиттөөх
00 пегонкай метр пленка эрил
ар.

Пленившие пажынай лажына уо-
нин снэтэн аэстэр куманды не-
гүе ууукутээн уулаларон лэнин
этүрэтэ сыймарыллат. Матчык
аҕыны киллэрбэт синтетическай
депканан сабыллыбыт снэтэс
ийбэу, туулуугубэт.

Сир түрдүгөр уурулдар синаа-
аргыччи 20 см диниригизэх ха-
ба ханылар. Тракторынан
бистарикиэн чинээбитү сиңдэби
денканын саба бүрүйөн баран
атымытын ханааба буорунан ту-
сүмүллэр. Пленаны күн уо-
ттан харыстыыр наадага со-
монон, кур отунан, арбэһинни-
и чыраас гына сабыллар, дан-
ныр наадата exoh.

Сингэс ууруллаубут мангайгы үүнэригэр сытыйгытаттан элэх тал үөскүүр, ол иһин нэдиэ устата пленка, платинынан тал тахсар аһарас сирин ордуулар тоһоо нэдиэлэ аэстатын эһинэ дьэ туох да киирбэт-тахыбат сыһа ханнааба буорун мта пэсэи чингэтидээр.

Синдэхи пленканы сабарга
тонна синдэсхэ 1,5—2 кв.
метр-пленка ороскуоттаныр. Ол
ныгыз 15—25 харчыга тэгнэ-
р. Эбатар ороскуота гаймалы-
тах синдэс буюу буулутуу-
лах тахсар нөхөөтөөсөр сүүнү-
н төгүл кыра булар.

Сир үрдүгөр ууруулабыт сир-
оһи сүөһү сирэбэтин-тэпсирэбэтин
адазыгар үс майынан бөрөтэ-
на күрүөлөнөр. Сир үрдүгөр
рудулабыт - чинэтиилэбит сир-
с 1 кубометра 300—500 кг
майынаннаах буолар.

Билигин даяны бийик сорох
дайлааччыларбыт сивелэһи се-
һи былааннаах сымаллараны
э көзүрэтэр туһутар техноло-

сигарын баяныг туууспажээ хэ-
тгэсэр, суулгатагчир эрх хуур-
лар. Өшнүх үдэ ночоту эрх ага-
лара кичигээ барыгчтар дэвч-
дүгдэмд ардагчлах буоллар-
ыа ийики өтүүсэр үү отун, эс-
эсэчкы күүсээ сийлээсэр
үдүтээ үрдүк хамчын-
үмөһүннээх айымын-
ик бэлэмнүүр дөө, алах сө-
үк бары өтүүтэ ийиһээринэр
тулар.

3. ПОИСЕВ,
тың хаһалы-
стыбатын управ-
ниетин илгериле.

КНИЖНИ уонна

Кини бэрт өрдөөхүтэ дэникэй
дэникэй, тэгүрүктээхмингэр олоор-
бута. Сир халын түн өбүүрдэ-
мийн саба үүнэрэ, нэгэн хойуу
тунай бүтэллэрэ, түүх дэ са-
тлан сымдылбат маардарынан
нилэнэрэ, көтөр-сүүрэр сагатын
нуйгуурэрэ. Дэникэй кини
туох-ханын пииннэ суолдуу
этэ. Кини бэрт кыра сааһыттан
көтөр-сүүрэр суулун сатаан ара-
рэнэрэ, бүтүн үйэтин тухары
аратарэ. Ол кэмнэ кини барыта
туох бэр суэлу-кили сатаан
арара, Оттоа сатан аахнат
үүрэрэ суогу үгүс алмаархай
суутэрэ, кини тулалмыр дьон
майы көрүтүтэр киниэрэ. Суол-
эр кинини ураты ботромтолоох,
обугун-хоодуот, кырады харах-
лаах тулалмыр айгэнн сатаай
дүүр, түгү барытын аттаран
өрөр, араас түнүгү (сылынтаа-
ны) өнөрэр кыадын үрдэг
этээрэ.

Сүлд кинигетэ кайн-аймах бас-
тан аахыт кинигэтнэн буолар.
А кинигэ ураты элбэх састалаа-
а, тыастаара-уустастара, муудо-
айа, ону ааһан төннүлмүбэт
таабыллыаара.

Булт кайини элхатара уонна
тулалыһаарара. Ол кундуг киһи
Ыйыда бэрбэт быһааччыны ту-
ланан сымыйа-баайа хаһаайыны-
нан уонна киһи дьылжатын ула-
ахыта туттааччынан буолан нени-
э.

Султан-сая, үйттэн-үйе ту-
ары киби кыага уахатан, үүн-
нэр-үүнэн испитэ, уруаку джэ-
снөнөн түрбүт түн тыалар
адалары, ккөн нэлэмэн иетип
буура киби түһүмүн озорор
онна бүрдүк ыһар сирикэн
бүөлбүттара.

Од найм булз, котор ызылал-
таргаарыйдан испитэ, айылбатын
ытта тэсисэ тайан испитэ.

Тийвэр, киш сэр нүүрэн дарахад, уяаара-хэйвэрэ кос-убет бадараан маардарын куур-ар, тланы кэрдер, өрүстари бы-лар, электростанцидари тутар, ири электрический проводтар си-

иймэрийнхэн куддүүр, тых хаага-
мстыбатым культурийн үүнээ-
ийнхэн уруу хаан да туох
а үүмэтэх сиритэр үһэр, дээ
үһүтүү халыг үөрүн мөччир
эмэ тийһи хаабыта. Күнн уда-
ан куораттары, ээллэннэллери,

амьдралыг, байнгинаар, Оюу-
дынхтэй хамтын ажиллагааг зохион
төгс тиймэнээс айлан үүсэж ба-
лууртай, сөр мөхлөг, үгүйсгэн ба-
гортүүрэг, дийлж, өтгөр аргаас
ймэлзэх сэтгэлээр.

Айылыңа туулусуң суох үзү
дөр тухары ыра түрбүт про-
есс мунур уһунар киһини тол-
уйдатта: айыллыңа адьаһыт-
тыһаһаһыттан көмүскүүр көм
көбөтө дуо, мун саатар ыра
састахтары урут мөлүйүөнүнэн
смылар аһыра өттүлөрүгэр хай-
дах айылыбыттарың харыс;
тымыга, ол айыла туһуна кө-
лөр көлүмэлэр түстөрүгэр кы-
һынарга көм көбөтө дуо?

АЙЫЛҒА

дар наукатын уонна техникатын хайааһынан көһөн айылга тар-
ар, кини дыкты элэсминналары
мастар билистарынан үчүгөк
кээн үрүйдэр, илээһинэр кини
нетиэн устун «сатайаалаастык
ымта» үрдүк өчүөстөр нүрүлгөн
нэринин түһүнарда, хайалар
харааах төбөлөрүтөр итиннарда.
Билигин кэл кинигэ айылга
дэлбэрин ортотутар туран туза-
тын дыктаргаөбөт харааһын
көрөр, кини кыраааһ уустук
өһөһуулаах харамай үрдүгөр
төпкөһөн туран көрөһөн сибөк-
кн, өт-мас силэһирин, өйүүргэ
көтөр-сүүрэр сааһатын, дыкты
тыһаан-гуһуу, долгун өһөнсүү-
уу, көстө-көстүбэт бэлэр уоһа-
аа бэлбөт көтөрүп-сүүрэрин суо-
һун-иһин барытын суобайынан
алынар, барытын сүрөһинэһтаа-
лар, өйүүү.

Кийн аймалзта суух хайдах да сатажмат. Кийн талтала уонга аналд итгилхэл. Аймалз абыгшмр, кийнни бэйэтэгэр тардан ураты күүстээх. Аймалзаны эрэ талта бодорууан кийн кийн буолар. Кийн аймалзанын довердо-торун, бодорууарын түмүгэр үөс-сүйүүнү булар, бастах-өстөх са-нааттан өнөөттөн, сымлалр-эв-ийр талстан үүстэн сыннынар, дууһата байар, сана күүһү-уобу общество туһатыгар муннуунар талхтанар. Айылда — амтээчин, кийнни иетик, ширэх, дуулуур-лах кыраһылабай өнөрлр. Айыл-да кийн айар алгэтин төбүүтү-үн буолар. Дээ ол шини талда талыстаргын эрэ эбэтэр үлүн айланган сымлалыт буоллахына, айигин айылда туллаатарына, кийн сатаан эцэл күүстээх из-бантинин сүрэдэ куураар.

Бу жойи ийини тарадар,
айылганы кытта сибээни бузар-
га күбэйэр. Өрүү сакаттан-са-
на, өрүү умайа сылдьар, сүгү-
үйэр уонна кыар гүтүр чүө-
һөни бузар ийи айылганы
кытта сибээни хайдах булуохха
обуу?

Бийнгитэн дэс бипрдиобит бу
дуунаах бопиурууу бейэт
мэринан бйааарбат. Ол нурудук
сорохот олитигэр нуөгү ту
уурдаах чууму үрэх дуу, күөл
уу кытадигар чаабы-чаабынан
лоруола. Сорохот сүлхы сү

[illegible]

Бэлнги баарагай дейдубут бай-
лалын тухарь аймниьттар, ту-
ристар халын этэрээтээрэ см-
тангсд айны элбээн ншэлээр.
Ону тэнэ эншэ улахан этэрээт-
эриниш бундхуттар, бутуур са-
далахтар сал тууурдаах тм,
хонуу устун булт хаашытын
батана смддэлээр, лар тайвны
кэтэлээр. Олөх бөйөтнн - сүншү-
нэн устар, ону тэнэ тула барыт-
уларийар. Смтангсд көтөр-сүү-
рэр адыбаатар адыллан ншэр
урукху курдус «куба лыгмарх»
«айн ылынга»; «туртас мэнэ-
лэ», ө.д.а. ойдобулээр хаймы-
үйнэс сөрөх-сөрөхтөрө нншлнбэт
булан ншэлээр, хайн эрэ бу
кыраийдарса бааллар; кырайма-
бай (буш мөйдоох кубалар, энс-
кнэр атахлах, тэчкэнтнн ойуу-
кнммы туртастар, ө.д.а. Билн-
гнн булду урукху курдус шөр-
тннншй нтэрншкэр эрэ кырайла-
бөйөтнн кэмин монгоон жасас-
бай көрүгүн сүтэрээ.

Кийи-аймакха кылы, котөрүсүртери харысхала суох кыды-йымны тохтотор, үгүс мэдүйүн-сисалар усталарыгар айылга ай-быт органической эволюциятын тоһо смалларынан кэлэр кезде-на туһугар харыспырга туру-нар эппиэттөөх көм кэлэ. Урук-кү күрдүк кымыламы кыдыйы-ны тохтотон, атыннык эттэхэ, хаала-үүтэ суох фотографиянан бултааннан кэскин сөлбүтэ.

Булгаанын бу саяа норгун
сайдана-сайдана хяны төрөн нө
төрү-сүүрэн барыг, алоро са-
тхалхалар кидиин бийглар, ли-
ринг ис хоёононуур, фототрафия-
нан булгаанын хуу хамгаална

Бү — нэлэр көм бултаанына. Киди итлээр эрэ нунгуудамнаа, кини кылаллар, арааа көтөр-сүүрэр сүлхүн-ийини ырытгынан утумнаахыах дээрэгирэр. Булт бу тиртарылаах, үмүсүтүүлаах, үмүсүданиах көрүгүн киэи-төгөн бидээт, ол туһунан киэи кэпсэтинин таһаарбаат уонна сүбүүбэт буоланинар, даһонор үгүс-төрө билбөттөр. Сүөлларынан бултаанын — баралаах эрэ ийиэхэ кыадыбат, профессиональнай бунчууттар-искусстводара. Ол да буюулар кини палэр кэм «булта» буюууона.

(П. И. Мариневской «Следы животных» д-зн кн-гэтит-
тэн С. ПОПОВ талбаага).

Редакторы солбуйааччы
А. Г. ТУРАНТАЕВ.

БИНИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовая индекс 878700, Чурапчы а. Кара
Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор—8-13-05, отделлар—8-14-05,
уопсай—8-15-05.

«Сага олох» («Новая жизнь») — орган Туручакского райсовета депутатов трудящихся Ямун.